

ВОДА ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ПРОТИСТОЯННЯ КРАЇН ЩОДО ВОДНИХ РЕСУРСІВ

ЛЮДМИЛА, КРИВЕГА¹
КАТЕРИНА, СУХАРЕВА²

Анотація

Водні ресурси виступають передумовою виникнення та розвитку соціального простору, його постіндустріального просування на сучасному етапі. Нестача питної води й води для промисловості та аграрного сектору економіки характерна для багатьох країн, що обумовлює протистояння й конфлікти між регіонами і країнами з цього приводу. **Актуальним** й слушним є аналіз проблеми ролі води та протистояння країн щодо її водовикористання й визначення філософії водної політики держав на сучасному етапі. **Мета статті:** соціально-філософський аналіз води як чинника соціального розвитку та протистояння країн щодо використання водних ресурсів на сучасному етапі. **Об'єктом** дослідження виступає вода як соціальне явище, **предметом** дослідження – водні ресурси як чинник соціального розвитку та причина протистояння країн щодо принципів їх використання, зокрема водних ресурсів найбільшої річки світу – Нілу. **Результати дослідження** полягають в тому, що наголошується, що нові соціальні реалії вимагають зміни принципів водовикористання та водної політики країн та регіонів. Уникнути водного свавілля та беззаконня можливе лише шляхом діалогу та компромісу сторін для досягнення справедливого та взаємоприйнятного рішення щодо використання водних ресурсів. Пошук формули «поділу» вод Нілу потребує постійного діалогу, проведення двосторонніх та багатосторонніх переговорів, розробки справедливої правової концепції використання прибережними державами вод річки. Необхідно також досягти юридично зобов'язальної угоди щодо правил заповнення та експлуатації Великої Ефіопської греблі Відродження (GERD) для збереження водної безпеки Єгипту. Важливим є облік сучасних реалій розвитку країн нільського басейну, бажання досягти взаємоприйнятного рішення, готовність йти на компроміс в ім'я соціально-ефективного розвитку нільського регіону. Постіндустріальний розвиток соціуму загострив проблему ресурсів розвитку суспільства, одним із яких виступає вода, водні ресурси. Вода як природне явище виступає важливим чинником виникнення соціальності й розвитку суспільства та його потенціалу. Все частіше водні конфлікти виникають між країнами, що знаходяться вище чи нижче за течією річки. Нові соціальні реалії вимагають перегляду чинних нормативно-правових норм і перегляду принципів водовикористання та водної політики країн та регіонів. **Перспективою** подальших досліджень в цьому напрямку є з'ясування принципів сучасної водної політики, логіки спільного, соціально-конструктивного водовикористання.

Ключові слова: філософія, соціум, ресурси, вода, водовикористання, розвиток, протистояння, конфлікт.

Постановка проблеми. Водні ресурси є необхідною передумовою розвитку соціуму. Вода є екзистенційною причиною виникнення соціального простору та його подальшого просування. Протистояння країн щодо водних ресурсів та нестача прісної води поступово стає новою глобальною проблемою людства, яка вимагає уваги і негайного спільного вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблема води як соціального ресурсу розглядається багатьма науковцями, зокрема такими сучасними амери-

канськими дослідниками як Уолтер Блок та Пітер Нельсон. В своїй роботі «Водний капіталізм: доводи до приватизації океанів, річок, озер і водоносних горизонтів» (Block W., Nelson P., 2015) вони зазначають, що вода нікому не належить (за винятком кількох невеликих озер та ставків). Це породжує, на їх думку, трагедію спільного надбання. Ці автори вважають, що коли щось не належить, у людей менше стимулів піклуватися про це, зберігати та захищати, ніж колись воно належить їм. В результаті, як зазначають автори, людство має розливи нафти, виснаження рибних запасів, загрозу зникнення деяких видів (наприклад, китів), напади акул, забруднені та висохлі річки, нераціональне використання води, небезпечне плавання на човнах, піратство та інші показники соціального та економічного безладдя, яке, якби вони сталися на землі, було б легше визначити як результат трагедії громад та/або державної

Corresponding author:

¹ Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)
E-mail: ukra29@i.ua

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-4122-6183>

² Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)
E-mail: esuhareva030@gmail.com

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-3994-2869>

власності та безгосподарності. Дослідники вважають, що необхідна приватизація всіх без винятку водойм. У цьому новаторському творі професор Уолтер Блок з Університету Лойоли в Новому Орлеані та Пітер Нельсон, інженер з Колорадо, що спеціалізується на водних ресурсах, виклали докази на користь повного водного капіталізму. Викликає певний сумнів ідея приватизувати океани, наприклад. В книзі Пауля Уолтона «Філософія води» [Walton P., 2019], який позиціонує себе як тренер, наставник життя людини, автор говорить про подолання сучасною людиною стресу та занепокоєння за допомогою води. Саме вода, на думку цього автора, дає кожній людині смиренність, гармонію та відкритість. Він посилається на роботу Лао Дзи «Дао Де Дзін», де розглядаються особливі якості води і утверджується, що найвище благо подібне до води. Певний інтерес щодо дослідженням води представляє робота Давіда Гроенфілда «Водна етика» (Groenfeldt D., 2019). В ній автор розглядає водну етику як головний аспект вирішення проблем водних ресурсів, але тлумачить її з позиції інтересів світових країн-лідерів Проблема конфлікту країн щодо використання води, зокрема вод Ніла, аналізується в роботах С. Волкова (Волков С., 2020), К. Волкова (Волков К., 2020), П. Царьова (Царев П., 2022) та інших. В роботі Л. Дідуренко вода розглядається як об'єкт філософської рефлексії (Дідуренко Л., 2015).

Спираючись на науковий доробок віще перелікованих мислителів та із урахуванням реалій сьогодення розглянемо в першому наближенні проблему води як чинника соціального розвитку та причини протистояння країн щодо водних ресурсів на сучасному етапі.

Мета статті: соціально-філософський аналіз води як чинника соціального розвитку та протистояння країн щодо водних ресурсів на сучасному етапі. **Об'єктом** дослідження виступає вода як соціальне явище, **предметом** дослідження – водні ресурси як чинник соціального розвитку та причина протистояння країн щодо принципів їх використання, зокрема на прикладі водних ресурсів найбільшої річки світу – Нілу.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Проблема води та осмислення її ролі в світобудові світу завжди цікавили філософів. Ще в античній філософії представник Мілетської школи Фалес вважав, що все існує породжене водою. Вода, на його думку, – це джерело,

з якого все постійно виникає. В китайській філософії вважали, що *вода*, вогонь, метал, дерево та земля – створюють усе різноманіття явищ і речей. Первісні люди будували своє житло саме поблизу річок та озер. Перші державні утворення також виникли в долинах великих водних артерій – це Єгипет, Китай, Греція, Японія та інші. Забезпечення доступності та сталого управління водою та санітарією є шостою метою Цілей сталого розвитку (ЦУР) Організації Об'єднаних Націй на 2030 рік.

Вважають що, вода – це природна, хімічна речовина у вигляді прозорої, безбарвної рідини без запаху і смаку. Вода – одна із найголовніших речовин, потрібних для органічного і соціального життя. Рослини та тварини містять понад 60 % води за масою. На Землі водою покрито 70,9 % поверхні. Вода має велике значення для економіки суспільства: сільського господарства й промисловості. Прісні води, придатні для пиття, становлять лише 2,5 % від загальної кількості води на Землі. Вчені припускають, що перші поклади води в мантії Землі з'явилися приблизно 4 млрд років тому. Вважається, що воду занесли астероїди на ранній стадії утворення планети [Вікіпедія]. Нестача води може стати однією з найгостріших проблем людства в найближчі десятиліття. Останнім часом все помітнішим стало також загострення проблеми доступу й розподілу вод. Ця проблема є актуальною для Ємену, Португалії (де агробізнес виснажує ґрунт та воду в центральному, найбільшому регіоні країни – Алентежу), Гаїті (гостра нестача питної воли) та інших країн. Ця проблема актуальна і для України, бо її основні річки – Дніпро, Дунай, Дністр беруть початок в інших країнах. Зазначимо, що 20 країн світу існують без річок: 3 в Африці (Комори, Джибуті, Лівія), 1 в Америці (Багами), 8 в Азії (Бахрейн, Кувейт, Мальдіви, Оман, Катар, Саудівська Аравія, Об'єднані Арабські Емірати, Ємен), 3 в Європі (Мальта, Монако, Святий Престол (Ватикан)), 5 в Океанії (Кирибаті, Маршаллові Острови, Науру, Тонга, Тувалу); у цих країнах також немає природних озер, але у деяких з них є вихід до морів та океанів і за допомогою новітніх технологій опріснення населення деяких країн має доступ навіть до прісної води (World Factbook, 2022).

Бурний економічний розвиток і будівництво нових електростанцій змінило усталений порядок водокористування й обумовило протистояння країн щодо розподілу водних ресурсів. Водний

конфлікт, зазвичай, виникає між країнами, що знаходяться вище і нижче за течією річки. Країна, що розташована вище за течією річки, позбавляє інші країни звичних обсягів води і це негативно впливає на їх соціально-економічний потенціал. В зв'язку з цим розглянемо більше детально проблему конфлікту щодо розподілу водних ресурсів на прикладі найбільшої африканської річки – Нілу. У першу чергу, вона зачіпає державу басейну річки, що найбільш динамічно розвивається, – Єгипет. Однією з причин тривожного становища Єгипту у сфері водних ресурсів є те, що витoki Нілу знаходяться в інших країнах: одна притока – Білий Ніл – в Уганді, а це близько 2400 кілометрів від Єгипту, а інший рукав – Блакитний Ніл – у горах Ефіопії, де випадає основна частина опадів, що живлять Блакитний Ніл. Дорогою до Єгипту, Ніл перетинає територію Кенії, Танзанії, Судану, Руанди, Бурунді та Конго. Зазначимо, що лише з 1891 року з приводу транскордонного поділу вод Нілу було укладено кілька угод. Першим міжнародним договором, що регулює водокористування в басейні Нілу, став британо-італійський протокол від 15 квітня 1891 р., яким Італія зобов'язалася не здійснювати на правому притоці Нілу іригаційних робіт. Угода 1929 р., укладена вже між Великобританією та Єгиптом, визначала порядок розподілу води між Єгиптом (48 куб. км на рік) та Суданом (4 куб. км на рік). Угода 1959 року («Нільський договір»), укладена перед початком будівництва Висотної Асуанської греблі, збільшила квоти країн до 55,5 куб. км для Єгипту та 18,5 куб. км для Судану. Останні дві угоди, як вважає єгипетська сторона, закріплюють її «історичні права» на воду Нілу, гарантуючи Єгипту та Судану 87 % нільської води (Волков, 2020).

Сучасний Єгипет майже повністю залежить від вод Нілу, оскільки 95 % нільської води походить з інших країн басейну цієї великої річки: Судану, Південного Судану, Ефіопії, Кенії, Уганди, Руанди, Бурунді, Танзанії та Демократичної Республіки Конго (ДРК), Еритреї. Сам же Єгипет є замикаючою, останньою ланкою цього ланцюга з 11 держав із населення понад 300 млн людей (Волков, 2020). Однак проблема забезпечення водою проявляється в ньому в гострій формі. Значно відрізняється і рівень залежності країн від Нілу. Наприклад, для Єгипту вона є екзистенційною. Так, близько 97 % єгипетських ресурсів прісної води посідає Ніл, інші ж 3 % становлять атмосферні опади і невідновлювані артезіанські джерела води (Волков, 2020). І вислів «батька

історії» Геродота, який жив 25 століть тому, – «Єгипет – дар Нілу», справедливий і зараз. Ніл для Єгипту – головна життєзабезпечуюча артерія, і те, що відбувається вище за річкою, не може не викликати в Єгипті серйозного занепокоєння. Зазначимо, що згідно з Угодою 1959 року всі країни басейну Нілу, крім Єгипту та Судану, не мають права промислового користування водами Нілу, і цей Нільський договір віддає 83 % нільських вод у користування Єгипту, а 17 % – Судану, що вже не відповідає сучасній практиці використання вод Нілу. По суті, Єгипет вже не може реалізувати і свого права вето (згідно з «Нільським договором») на будь-які наміри промислового використання нільських вод будь-якою країною нільського басейну (Волков, 2020).

Загострення проблеми розподілення води в Нілі пов'язане також з початком будівництва в Ефіопії у 2011 році та введенням в експлуатацію у лютому 2022 року Великої Ефіопської греблі «Відродження» (GERD). Ця споруда вартістю 5 млрд доларів має каскад з 4 гребель, на яких встановлено 15 гідроагрегатів загальною потужністю 5250 МВт. Нині це найбільша ГЕС в Африці. Ефіопія вважає, що GERD необхідна економіці Ефіопії, що бурхливо розвивається, яка розраховує виручати від експлуатації гідро-споруди близько 27 мільйонів доларів на день (Волков, 2020). Крім того, велике водосховище, як очікується, дасть Ефіопії близько семи тисяч тонн риби щорічно – важлива обставина для цієї країни, яка не має виходу до моря, періодично страждає від голоду (наприклад, часто велику шкоду завдають зграями сарани). Дешева електроенергія дозволить не тільки вирішити проблему її дефіциту у самій Ефіопії, а й дозволить здійснювати експорт електроенергії у сусідні Кенію, Джибуті, Судан і Південний Судан (Волков, 2020). Зазначимо, що більшість країн басейну Нілу (Бурунді, Демократична Республіка Конго, Кенія, Руанда, Танзанія, Уганда та Південний Судан) підтримала будівництво Великої Ефіопської греблі «Відродження» (GERD). Судан, який тривалий час виступав єдиним фронтом з Єгиптом проти будівництва цієї греблі в Ефіопії, останніми роками значно пом'якшив свою позицію.

Причини цього у тому, що Судан не так сильно, як Єгипет, залежить від стоку Блакитного Нілу. Крім того, будівництво греблі дозволить зарегулювати стік річки, що створить сприятливі умови для розвитку зрошувального землеробства. Крім того, на зміну позиції Судану вплинули й обіцяні їй

постачання електроенергії за зниженими тарифами. На відміну від Судану для Єгипту наслідки будівництва цієї греблі є переважно негативними, особливо у період заповнення водосховища, яке вона утворює (Царьов, 2022). Найболючіше питання як для Єгипту, так і для Судану – це терміни, протягом яких заповнюватиметься водосховище греблі «Відродження» обсягом 74 млрд куб. м. Ефіопія має намір заповнити його за 3 роки, що означає для Судану та Єгипту щорічну втрату близько 25 млрд куб. м води та як наслідок, загострення екзистенційної проблеми. Зараз Єгипет наполягає, щоб Ефіопія заповнювала греблю протягом щонайменше десяти років і під контролем сусідніх країн, а головне, щоб заповнення почалося лише після досягнення нової угоди про використання нільської води. Однак ефіопська сторона раніше заявила, що розтягувати заповнення водосховища на 10–12 років неприйнятно, адже Ефіопії електрика потрібно вже зараз.

Ефіопія, яка з недовірою ставиться до Єгипту з давніх-давен, вважає, що їй хочуть перешкодити розвиватися. Єгипет наполягає на угоді, яка б гарантувала, що стік Нілу в єгипетському напрямку не зменшиться. Особливо Єгипет лякає заява Ефіопії про те, що під час посухи вода збиратиметься у водосховище GERD для завершення його заповнення, і вода не витікатиме з єдиного закритого на той період водоскиду GERD до Нілу, що означає соціальний колапс для Єгипту (Ahmady, 2022). Ефіопія дорікає Єгипту, що той скаржиться на нестачу води, а сам тим часом запускає проект вартістю два мільярди доларів на зрошення нільською водою пустелі західного Синаю для розвитку там овочівництва. Відсутність домовленостей щодо розподілу води Нілу загрожує суттєвим погіршенням відносин аж до бойових дій між Єгиптом та Ефіопією.

Єгипет побоюється зменшення запасів води в озері Насер, водосховище перед Асуанською греблею, і падіння вироблення електрики. У Єгипті вже зараз на кожного єгиптянина припадає 570 кубометрів води на рік при міжнародній нормі 1000 кубометрів, а до 2025 року кількість скоротиться до 500 кубометрів на рік (Волков, 2020). Вважається, що через нестачу води в Єгипті будуть втрачені мільйони робочих місць, зникнуть тисячі гектарів орних земель, вартість імпорту продовольства різко зросте, а урбанізація стрімко зростатиме (Царьов, 2022). Єгипет прагне показати своє лідерство в регіоні і вимагає, щоб Ефіопія грала на його умовах.

Ефіопія також прагне стати значною силою в Східній Африці, і реалізувати країною право розпоряджатися водами, що протікають через її територію. Ця країна однією з перших прийняла християнство, а один із імператорів Ефіопії – Хайле Селассіє I, як вважається, вів свій рід від самого царя Соломона. Ефіопія, схоже, прагне скористатися досвідом поділу транскордонних вод між Лесото та ПАР, що передбачає фінансову компенсацію Ефіопії втраченої вигоди, що є неприйнятним для Єгипту. Наразі населення Ефіопії становить понад 113 млн осіб (оцінка на 2022 р.). Останні роки ВВП Ефіопії зростає зі швидкістю від 8 % до 11 % на рік – це одна з країн, що найшвидше зростають, серед 188 країн-членів МВФ.

Це зростання було зумовлене державними інвестиціями в інфраструктуру, а також сталим прогресом у сільському господарстві та сфері послуг. Більше 70 % населення Ефіопії, як і раніше, зайнято в сільськогосподарському секторі, але послуги перевершили сільське господарство як основне джерело ВВП (Ethiopia. Factbook, 2020). Пошук формули «поділу» вод Нілу – загального надбання країн басейну – потребує постійного діалогу, проведення двосторонніх та багатосторонніх переговорів, розробки справедливого правової концепції використання прибережними державами вод річки. Необхідно також досягти юридично зобов'язальної угоди щодо правил заповнення та експлуатації Великої Ефіопської греблі Відродження (GERD) для збереження водної безпеки Єгипту [Ahmady M., 2022]. І тут важливим є облік сучасних реалій розвитку країн нільського басейну, бажання досягти взаємоприйняттого рішення, готовність йти на компроміс в ім'я соціально-ефективного розвитку нільського регіону.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Підводячи підсумок даного дослідження зазначимо, що постіндустріальний розвиток соціуму загострив проблему ресурсів розвитку суспільства, одним із яких виступає вода, водні ресурси. Вода як природне явище виступає важливим чинником виникнення соціальності й розвитку суспільства та його потенціалу. Все частіше водні конфлікти виникають між країнами, що знаходяться вище чи нижче за течією річки. Нові соціальні реалії вимагають перегляду чинних нормативно-правових норм і перегляду принципів водовикористання та водної політики

країн та регіонів. Уникнути водного свавілля та беззаконня можливе лише шляхом діалогу та компромісу сторін для досягнення справедливого та взаємоприйняттого рішення щодо викорис-

тання водних ресурсів. Перспективою подальших досліджень є з'ясування принципів сучасної водної політики, логіки соціально-конструктивного водовикористання.

Список використаних джерел

- Вода. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org>
- Волков С. Н. В поисках взаимоприемлемого решения по Нилу. URL: <https://www.emo.ru/news/events/text/v-poiskah-vzaimopriemlemogo-resheniya-po-nilu/> (дата звернення: 04.02.22).
- Волков К. Спор Египта и Эфиопии за воду Нила угрожает всей Европе. URL: <https://rg.ru> (дата звернення: 05.02.22).
- Дидуренко Л. П. Вода как объект философской рефлексии / Карельский научный журнал 2015, № 4 (13). С. 79–82.
- Царев П. Г. Дефицит пресной воды как главная угроза безопасности в бассейне реки Нил. URL: https://www.dmedina.ru/books/materials/rmforum/3/umma_tsarev.htm?utm_source (дата звернення: 07.02.22).
- Block W., Nelson P. Water Capitalism: The Case for Privatizing Oceans, Rivers, Lakes, and Aquifers (Capitalist Thought: Studies in Philosophy, Politics, and Economics). Lexington Books (USA), 2015. 495 p.
- Groenfeldt D. Water Ethics: A Values Approach to Solving the Water Crisis (Earthscan Water Text) 2nd Edition. Routledge (USA), 2019. 238 p.
- Ethiopia. Factbook. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/ethiopia/#economy> (дата звернення: 03.10.22).
- Ahmady M. Ethiopia's threats to Egypt. URL: <https://english.ahram.org.eg/News/467550.aspx> (дата звернення: 04.08.22).
- Walton P. Life Coach and Mentor. The philosophy of water. London, 2019. URL: <https://www.lifecoach-directory.org.uk/memberarticles/the-philosophy-of-water> (дата звернення: 04.05.22).
- World. Factbook. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/world/#environment> (дата звернення: 14.10.22).

References

- Voda. Vikipediya. URL: <https://uk.wikipedia.org>
- Volkov, S. N. V poyskakh vzaymopriemlemogo resheniya po Nylu. URL: <https://www.emo.ru/news/events/text/v-poiskah-vzaimopriemlemogo-resheniya-po-nilu/> (дата звернення: 04.02.22).
- Volkov, K. Spor Ehypta y Эфюруу za vodu Nyla uhrozhaet vsej Evrope. URL: <https://rg.ru> (дата звернення: 05.02.22).
- Dydurenko, L. P. (2015). Voda kak objekt fylosofskoy refleksyy / Karel'skyu nauchnyy zhurnal. № 4 (13). S. 79–82.
- Tsarev, P. H. Defytsyt presnoy vody kak glavnyaya uhroza bezopasnosti v bassejne reky Nyl. URL: https://www.dmedina.ru/books/materials/rmforum/3/umma_tsarev.htm?utm_source (дата звернення: 07.02.22).
- Block, W., Nelson, P. (2015). Water Capitalism: The Case for Privatizing Oceans, Rivers, Lakes, and Aquifers (Capitalist Thought: Studies in Philosophy, Politics, and Economics). Lexington Books (USA). 495.
- Groenfeldt, D. (2019). Water Ethics: A Values Approach to Solving the Water Crisis (Earthscan Water Text) 2nd Edition. Routledge (USA). 238.
- Ethiopia. Factbook. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/ethiopia/#economy> (дата звернення: 03.10.22).
- Ahmady, M. Ethiopia's threats to Egypt. URL: <https://english.ahram.org.eg/News/467550.aspx> (дата звернення: 04.08.22).
- Walton, P. (2019). Life Coach and Mentor. The philosophy of water. London. URL: <https://www.lifecoach-directory.org.uk/memberarticles/the-philosophy-of-water> (дата звернення: 04.05.22).
- World. Factbook. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/world/#environment> (дата звернення: 14.10.22).

KRYVEGA, LYUDMYLA – Doctor of Philosophical Sciences, professor,
professor of the Department of Social Philosophy and Public Administration,
Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: ukra29@i.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-4122-6183>

SUKHAREVA, KATERYNA – associate Professor
of the Department of Business Administration and Management of Foreign Economic activity,
Zaporizhzhia National University
(Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: esuhareva030@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-3994-2869>

WATER AS A FACTOR OF SOCIAL DEVELOPMENT AND CONTAMINATION OF COUNTRIES REGARDING WATER RESOURCES

Abstract

Water resources are a prerequisite for the emergence and development of social space, its post-industrial advancement at the current stage. Lack of drinking water and water for industry and the agricultural sector of the economy is characteristic of many countries, which causes confrontation and conflicts between regions and countries on this issue. The analysis of the problem of the role of water and the confrontation between countries regarding water use and the philosophy of water policy of some states at the current stage is relevant and appropriate. The purpose of the article: socio-philosophical analysis of water as a factor of social development and the confrontation between countries regarding the use of water resources at the current stage. The object of the study is water as a social phenomenon, the subject of the study is water resources as a factor of social development and the reason for the conflict between countries regarding the principles of their use, in particular, the water resources of the world's largest river, the Nile. The results of the study are that it is emphasized that new social realities require changes in the principles of water use and water policy of countries and regions. The author claims that avoiding water arbitrariness and lawlessness is possible only by overcoming the water selfishness of countries, dialogue and compromise of the parties to achieve a fair and mutually acceptable decision on the use of water resources. The search for a formula for the "division" of the Nile waters requires a constant dialogue, bilateral and multilateral negotiations, development of a fair legal concept for the use of the river waters by riparian states. It is also necessary to reach a legally binding agreement on the rules of filling and operation of the Great Ethiopian Renaissance Dam (GERD) to preserve Egypt's water security. It is important to take into account the current realities of the development of the Nile basin countries, the desire to reach a mutually acceptable solution, the willingness to compromise in the name of socially effective development of the Nile region. Post-industrial development of society has sharpened the problem of resources for the development of society, one of which is water, water resources. Water as a natural phenomenon is an important factor in the emergence of sociality and the development of society and its potential. Increasingly, water conflicts arise between countries that are upstream or downstream of the river. New social realities require revision of existing legal and regulatory norms and revision of the principles of water use and water policy of countries and regions. The perspective of further research is to clarify the principles of modern water policy, the logic of socially constructive water use.

Keywords: philosophy, society, resources, water, water use, development, confrontation, conflict.

© The Author(s) 2022
This is an open access article under
the Creative Commons CC BY license

Received date 05.10.2022
Accepted date 15.10.2022
Published date 05.11.2022

How to cite: Кривега Людмила, Сухарева Катерина. Вода як чинник соціального розвитку та протистояння країн щодо водних ресурсів. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporozhzhia : Publishing house "Helvetica", 2022. 13 (90). P. 40–45.
doi: <https://doi.org/10.26661/hst-2022-13-90-04>